

AgEcon SEARCH
RESEARCH IN AGRICULTURAL & APPLIED ECONOMICS

The World's Largest Open Access Agricultural & Applied Economics Digital Library

This document is discoverable and free to researchers across the globe due to the work of AgEcon Search.

Help ensure our sustainability.

Give to AgEcon Search

AgEcon Search

<http://ageconsearch.umn.edu>

aesearch@umn.edu

*Papers downloaded from **AgEcon Search** may be used for non-commercial purposes and personal study only. No other use, including posting to another Internet site, is permitted without permission from the copyright owner (not AgEcon Search), or as allowed under the provisions of Fair Use, U.S. Copyright Act, Title 17 U.S.C.*

Anna Szelaǳ-Sikora*, Zofia Gródek-Szostak**, Michał Cupiał*, Jakub Sikora*

*Uniwersytet Rolniczy w Krakowie im. Hugona Kollataja, **Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie

ROLA USŁUG DORADCZO-INFORMACYJNYCH W ROZWOJU AGROBIZNESU¹

THE ROLE OF CONSULTING AND INFORMATION SERVICES IN THE DEVELOPMENT OF AGRIBUSINESS

Słowa kluczowe: przedsiębiorczość, informacja, doradztwo, agrobiznes

Key words: entrepreneurship, information, consulting, agribusiness

JEL codes: D8, D81, D83, Q5, Q59

Abstrakt. Przedstawiono rolę usług doradczo-informacyjnych w rozwoju agrobiznesu. W dobie gospodarki wolnorynkowej bez wsparcia w zakresie rozwoju przedsiębiorczości nie sposób realizować założenia wspólnej polityki rolnej, mówiącej o dywersyfikacji źródeł dochodów rodzin rolniczych przez tworzenie pozarolniczych miejsc pracy oraz innowacyjności prowadzonej produkcji rolniczej. Przykładem mechanizmów wsparcia propagowania dostępności do usług doradczych dla mieszkańców obszarów wiejskich są działania subwencjonujące poniesione koszty z tego tytułu dla beneficjentów. Jednym z takich działań było „Korzystanie z usług doradczych przez rolników i posiadaczy lasów”, realizowane w ramach PROW 2007-2013. Wyniki realizacji wykazały duże zainteresowanie beneficjentów, łącznie w pięciu latach prowadzenia naboru liczba złożonych wniosków (LZW) wyniosła 63 899. W efekcie w drodze weryfikacji dofinansowano 45 864 złożonych wniosków (71,78%). Przedsięwzięcia w zakresie świadczenia bezpłatnych usług doradczo-informacyjnych podejmowane są również przez jednostki promujące rozwój polskiej przedsiębiorczości, tzw. punkty konsultacyjne. W pracy przedstawiono cząstkowe wyniki realizacji projektu z zakresu świadczenia usług na rzecz rozwoju przedsiębiorczości przez wybrany lokalny punkt konsultacyjny w Małopolsce. Realizacja projektu pozwoliła skorzystać z usług informacyjno-doradczych 4358 beneficjentom z województwa małopolskiego, w tym 32% omawianych przedsięwzięć była zlokalizowana na obszarach wiejskich.

Wstęp

Zachodzące w ostatnich kilkudziesięciu latach przemiany na obszarach wiejskich, zarówno o charakterze gospodarczym, jak i społecznym są wynikiem istotnych zmian, które zaszły w Polsce. Mowa tu o transformacji ustrojowej oraz integracji Polski z Unią Europejską (UE). Transformacja ustrojowa, która objęła społeczeństwo, gospodarkę, państwo i życie polityczne, wymusiła konieczność tworzenia nowych norm i reguł funkcjonowania społeczeństwa i instytucji. Przemiany zdążające w kierunku gospodarki rynkowej stworzyły perspektywy rozwoju wielu podmiotom gospodarczym, w tym również gospodarstwom rolniczym. Jednak dokonująca się reforma gospodarstwa na obszarach wiejskich napotkała wiele barier głównie o charakterze świadomościowym, których przezwyciężenie było warunkiem kształtowania postaw aktywnych i przedsiębiorczych oraz eliminacji poczucia bezradności jednostek i grup społecznych [Parzonko 2010]. Jednym ze sposobów zwiększenia konkurencyjności rynkowej gospodarstw indywidualnych oraz „koncentracji przestrzennej” jest integracja pozioma, a przede wszystkim jedna z jej form, tj. grupy producenckie [Pawlewicz, Szamrowski 2012, Szelaǳ-Sikora 2013]. Osiąganie wysokiej jakości produktów w warunkach zrównoważonego rozwoju wymaga stosowania nowoczesnych metod zarządzania i korzystania z informacji w ilości daleko większej niż przed kilkoma dekadami, co mogą ułatwić m.in. dostępne technologie informatyczne. Jakość decyzji podejmowanych przez producenta rolnego jest pochodną wielu czynników, wynika z cech charakteru, wiedzy i umiejętności zarządzającego. Ze względu na

¹ Publikacja została sfinansowana z dotacji przyznanej przez MNiSW na działalność statutową.

dynamikę procesów w przedsiębiorstwie i jego otoczeniu, wielką rolę odgrywają źródła informacji. Powinny one zapewniać informacje kompletne, dokładne, aktualne i w przystępnej cenie [Sikora 2014, Szelaż-Sikora, Cupiał 2008]. W dążeniu do zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich, w rezultacie którego następują zmiany struktury społeczno-zawodowej mieszkańców wsi, przedsiębiorczość wiejska nabiera istotnego znaczenia. Rozwój przedsiębiorczości oznacza bowiem większe zróżnicowanie kierunków zatrudnienia rozpatrywanego w układach lokalnych, a więc także zróżnicowanie źródeł dochodów ludności wiejskiej. Dywersyfikacja funkcji gospodarczych na obszarach wiejskich stwarza możliwości łączenia pracy w gospodarstwie rolniczym i poza nim [Gródek-Szostak 2013, Rak 2006]. Społeczność zamieszkująca obszary wiejskie, będąca głównym adresatem działań doradczych jest zróżnicowana pod wieloma względami, np. pod względem stopnia profesjonalizacji zawodu czy specjalizacji produkcji w gospodarstwach rolnych. Ważne jest również zróżnicowanie społeczno-zawodowe występujące na dzisiejszej wsi. Dla wielu gospodarstw domowych korzystających z usług instytucji doradczych bądź mogących być potencjalnymi ich klientami ważniejsze są pozarolnicze źródła utrzymania.

System informacji i doradztwa w rolnictwie umożliwiający wykorzystanie postępu w innych dziedzinach będzie miał coraz większe znaczenie. W zakresie techniki rolniczej pozwoli on z jednej strony na lepsze ukierunkowanie prac nad konstrukcją nowych maszyn i urządzeń dostosowanych do dokonującego się postępu w dziedzinie hodowli roślin i zwierząt oraz systemów produkcji, z drugiej zaś, na uwzględnienie wymagań techniki rolniczej oraz poszanowania środowiska przy doskonaleniu systemów produkcji, odmian roślin i ras zwierząt. Przede wszystkim jednak sprawnie działający system informacji i doradztwa umożliwi producentom rolnym wykorzystanie wiedzy dającej podstawę do wdrażania w praktyce systemów, technologii i metod produkcji gwarantujących wysoką efektywność ekonomiczną ponoszonych nakładów [Pawlak 1999].

Celem pracy jest scharakteryzowanie dostępnych wybranych mechanizmów wspierających korzystanie z usług doradczo-informacyjnych na rzecz rozwoju agrobiznesu. Szczegółowy cel pracy zakładał określenie poziomu zainteresowania omawianymi działaniami przez beneficjentów, do których były one skierowane.

Material i metodyka badań

W pracy wykorzystano dane źródłowe udostępnione przez Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (ARiMR) oraz uzyskane z badań przeprowadzonych w Lokalnym Punkcie Konsultacyjnym – LPK (jednym z sześciu w Małopolsce). Pozyskane informacje źródłowe pozwoliły zrealizować cel pracy, który zakładał określenie poziomu aktywności społeczeństwa z obszarów wiejskich w zakresie korzystania z usług doradczo-informacyjnych. Zakresem analizy objęto wyniki realizacji działania „Korzystanie z usług doradczych przez rolników i posiadaczy lasów” w ramach PROW 2007-2013 oraz cząstkowe wyniki realizacji projektu w LPK z zakresu świadczenia usług na rzecz rozwoju przedsiębiorczości na terenie Małopolski. Badania w LPK przeprowadzono z wykorzystaniem kwestionariuszy ankietowych wśród klientów LKP i wśród konsultantów LPK świadczących usługi informacyjne i doradcze.

Badaniom ankietowym towarzyszyły wywiady pogłębione z beneficjentami wsparcia informacyjno-doradczego i z konsultantami. Z uwagi na rolę koordynatora (współautorki artykułu) w objętym badaniach LPK w Małopolsce podczas badań wykorzystano technikę obserwacji uczestniczącej.

Wyniki badań

W dążeniu do zwiększania konkurencyjności agrobiznesu, z jednej strony, niezbędny jest dostęp do fachowej wiedzy, z drugiej zaś chęć samych rolników do korzystania z usług doradczych. W literaturze można spotkać wiele opracowań [Szelaż-Sikora, Cupiał 2008, Sikora 2014], których wyniki wskazują jako główną barierę mentalność społeczności wiejskiej, przekładającą się na brak zainteresowania w zakresie korzystania z fachowego doradztwa. Nie należy jednak zapominać, że współcześnie informacja, usługi doradcze to jeden z droższych produktów rynkowych. Dłate-

go, aby móc aktywnie korzystać z tego rodzaju usług, należy liczyć się, że będzie to generować dodatkowe koszty produkcji. Jednak m.in. dzięki realizowanym założeniom wspólnej polityki rolnej (WPR) istnieje możliwość uzyskania zwrotu poniesionych kosztów. Przykładem takich możliwości było w latach 2007-2013 działanie „Korzystanie z usług doradczych przez rolników i posiadaczy lasów” w ramach PROW.

Refundację poniesionych kosztów za zrealizowanie usług doradczych w ramach wspomnianego działania mogły otrzymać osoby fizyczne, osoby prawne lub jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej. Wnioskodawca ubiegający się o przyznanie pomocy zobowiązany był do prowadzenia działalności rolniczej. W pierwszej kolejności rolnik powinien był zawrzeć umowę o świadczenie usług doradczych z uprawnionym podmiotem doradczym. Takie uprawnienie mają: jednostki doradztwa rolniczego (ODR), izby rolnicze oraz podmioty, które uzyskały akredytację Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi (m.in. prywatne podmioty świadczące usługi doradcze w zakresie rolnictwa). Pomoc przyznawana była w formie refundacji i wynosiła 80% poniesionych i udokumentowanych kosztów kwalifikowanych na usługi doradcze (bez VAT-u). Przy czym suma płatności otrzymywanych w ramach działania w okresie objętym PROW 2007-2013 nie mogła przekroczyć równowartości 1500 euro. Wnioski wraz z załącznikami składane były do biura powiatowego ARiMR, właściwego ze względu na miejsce zamieszkania albo siedzibę wnioskodawcy. Merytoryczny zakres refundowanych usług był bardzo szeroki, od tych dotyczących bezpośrednio prowadzonej produkcji rolniczej czy tzw. dobrych praktyk leśnych, po te z zakresu agrobiznesu, tj. opracowanie biznesplanów.

Rodzaje usług doradczych dla rolników w ramach działania „Korzystanie z usług doradczych przez rolników i posiadaczy lasów PROW 2007-2013” to: kompleksowa ocena gospodarstwa rolnego w zakresie spełniania wymogów wzajemnej zgodności; bezpieczeństwo i higiena pracy; praktyka leśna, w tym m.in. ochrona leśnej różnorodności biologicznej, planowanie i uzyskiwanie odnowienia naturalnego, rola martwego drewna w lesie; przygotowanie biznesplanu dla następujących działań w ramach PROW 2007-2013: działania 121. „Modernizacja gospodarstw rolnych”, 311. „Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej”; przygotowanie biznesplanu na potrzeby uzyskania kredytu na rozwój działalności gospodarstwa rolnego; opracowanie planu działalności rolnośrodowiskowej (zmiana lub uaktualnienie planu działalności rolnośrodowiskowej); opracowanie planu nawożenia; opracowanie programu ochrony roślin oraz ocena poprawności zabiegów ochrony roślin (atestacja opryskiwaczy); prowadzenie w gospodarstwach rolnych położonych na obszarach szczególnie narażonych (OSN) dokumentacji określonej w programie działań wydanym w drodze rozporządzenia przez Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej [www.arimr.gov.pl].

Analiza wyników realizacji omawianego działania wykazała, że aktywność beneficjentów była różna, zarówno w poszczególnych latach (naborach), jak i województwach (tab. 1). Największą liczbę wniosków o dofinansowanie (LZW) złożono w 2012 roku – 24 299. Na wynik ten niewątpliwie miało wpływ województwo wielkopolskie, gdzie wskaźnik LZW w tym naborze wyniósł aż 8191 wniosków, w okresie realizacji działania była to najwyższa wartość w ujęciu regionalnym. Najniższą liczbę złożonych wniosków odnotowano w 2009 roku w województwie lubuskim – 13. Trudno jednak porównywać te dwa województwa, różniące się nie tylko powierzchnią, ale i wielkością sektora rolnego.

Wyniki realizacji omawianego działania wskazują na duże zainteresowanie beneficjentów, łącznie w pięciu latach naboru liczba złożonych wniosków (LZW) wyniosła 63 899. W drodze weryfikacji dofinansowano 45 864 złożonych wniosków (71,78%) (rys. 1 i tab. 1). Najmniejszą efektywność uzyskanego dofinansowania odnotowano w województwie zachodniopomorskim – 14,4% złożonych wniosków zostało rozpatrzonych pozytywnie. W pozostałych województwach łącznie w całym okresie realizacji działania stosunek liczby złożonych wniosków do liczby wydanych pozytywnych decyzji był na zbliżonym poziomie.

Kolejnym przykładem tworzenia mechanizmów pobudzających aktywności społeczności z obszarów wiejskich w kierunku rozwoju przedsiębiorczości był projekt realizowany przez jeden z małopolskich LPK. W ramach projektu realizowano bezpłatne usługi w trzech formach i były

Tabela 1. Liczba złożonych wniosków (LZW) oraz liczba wydanych pozytywnych decyzji (LWD) w ramach działania „Korzystanie z usług doradczych przez rolników i posiadaczy lasów PROW 2007-2013”, w poszczególnych latach realizacji działania

Table 1. The number of applications submitted (NOA) and the number of positive decisions issued (NOD) under the measure „The use of consulting services by farmers and forest owners, implemented under the RDP 2007-2013” in each year of its implementation

Województwo/ Province	Liczba złożonych wniosków (LZW) i wydanych decyzji/Number of applications submitted (NOA) i positive decisions									
	2009		2010		2011		2012		2013	
	LZW/ NOA	LWD/ NOD	LZW/ NOA	LWD/ NOD	LZW/ NOA	LWD/ NOD	LZW/ NOA	LWD/ NOD	LZW/ NOA	LWD/ NOD
Dolnośląskie	58	48	241	175	443	341	472	337	201	156
Kujawsko-pomorskie	1 289	1 049	754	579	926	769	1 622	1 114	946	733
Lubelskie	185	164	244	174	247	194	770	552	320	182
Lubuskie	15	13	78	56	124	94	333	211	201	126
Łódzkie	254	220	193	160	528	471	830	446	299	206
Małopolskie	208	168	343	242	468	398	683	493	286	192
Mazowieckie	630	480	1 929	714	2 124	1 887	4 151	3 343	1 671	1 227
Opolskie	575	463	251	152	365	320	393	269	103	58
Podkarpackie	734	564	448	375	305	270	340	305	204	171
Podlaskie	176	163	1 308	1 045	1 166	1 070	3 071	2 549	1 978	1 690
Pomorskie	447	214	403	270	462	362	743	621	821	681
Śląskie	207	178	158	134	204	191	200	171	95	88
Świętokrzyskie	52	17	465	272	189	137	470	357	192	139
Warmińsko-mazurskie	1 287	1 020	567	472	901	812	1 818	1 571	774	686
Wielkopolskie	724	517	2 076	1 375	2 767	2 211	8 191	4 541	2 436	1 395
Zachodniopomorskie	1 292	74	142	42	63	32	212	63	58	43
Razem działanie/ Total per measure	8 133	5 352	9 600	6 237	11 282	9 559	24 299	16 943	10 585	7 773

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ARiMR, stan na dzień 31.12.2015 r.

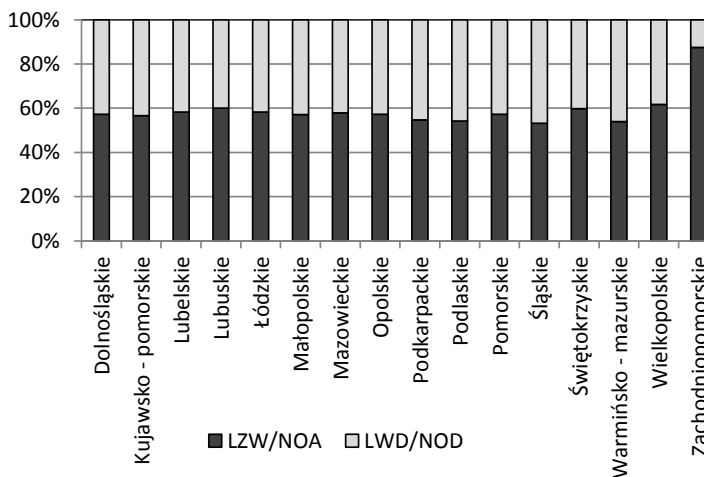
Source: own study based on data from the Agency for Restructuring and Modernisation of Agriculture (ARMA), as at Dec 31, 2015.

Rysunek 1. Struktura realizacji działania „Korzystanie z usług doradczych przez rolników i posiadaczy lasów” PROW 2007-2013

Figure 1. The structure of the measure, “The use of consulting services by farmers and forest owners” RDP 2007-2013

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z ARiMR, stan na dzień 31.12.2015 r.

Source: own study based on data from the Agency for Restructuring and Modernisation of Agriculture (ARMA), as at Dec 31, 2015.

to usługi: informacyjna, informacyjna i opieka, doradcza. Zakres czynności oferowanych beneficjentom w ramach wymienionych usług różnił się obszarem oraz częstością obsługi danego beneficjenta (szczególnie w przypadku usługi informacyjnej i opieki). Świadczony system usług obejmował: administracyjno-prawne aspekty zakładania, prowadzenia i zawieszania/zamykania działalności gospodarczej, zatrudnianie cudzoziemców, świadczenie usług na odległość, w tym elektronicznych, prawo ochrony konkurencji, społeczną odpowiedzialność biznesu (CSR); ochronę własności intelektualnej, systemy jakości ISO 9001 i HACCP, rozwój zasobów ludzkich; wykorzystywanie technologii informacyjnych, ochronę interesów klientów, konsumentów (wykorzystanie BIK, baz ZBP), możliwość uzyskania finansowania działalności z różnych źródeł, wymogi ochrony środowiska w działalności przedsiębiorstw, prawo zamówień publicznych, zakres korzystania z bazy CEIDG, platformy ePUAP, podpisu elektronicznego, profilu zaufanego ePUAP, inne stwierdzone w trakcie diagnozy.

W tabeli 2 zamieszczano wyniki realizacji całego projektu, a dla lepszego zobrazowania aktywności beneficjentów przedstawiono również przykładowe 6 miesięcy (od 1.07 do 31.12.2013.). Bez względu na rodzaj, typ beneficjenta oraz lokalizację największym zainteresowaniem cieszyła się usługa informacyjna. Analizując uzyskane wyniki w aspekcie lokalizacji przedsięwzięć, trzeba zauważyć, że obszar wiejski stanowił 35,4% dla całego okresu realizacji projektu (tab. 2).

Wśród beneficjentów dominowały osoby fizyczne, jednak różnice wystąpiły w przypadku poszczególnych rodzajów usług. W okresie realizacji całego projektu usługi informacyjnej w strukturze beneficjentów dominowały osoby fizyczne, które stanowiły 76,2% próby. Jednak w przypadku pozostałych dwóch rodzajów usług sytuacja była odwrotna, gdyż przedsiębiorcy stanowili 72,5%, zarówno w grupie osób korzystających z usługi informacyjnej i opieki, jak i usługi doradczej. Wynikać to mogło z charakteru wymienionych usług, które z założenia miały kompleksowo rozwiązywać zdefiniowany problem, a nie tylko informować o istniejących możliwościach jego rozwiązania, tak jak to było w przypadku usługi informacyjnej.

Tabela 2 Aktywność beneficjentów wg rodzaju usług doradczo-informacyjnych w celu rozwoju przedsiębiorczości

Table 2. Activity of the beneficiaries in terms of the use of consulting and information services for the development of entrepreneurship

Rodzaj usługi/Type of service	Typ beneficjenta/ Type of beneficiary		Rodzaj beneficjenta/ Type of beneficiary		Lokalizacja/ Location	
	nowy/ new	powracający/ returning	przedsiębiorstwo/ company	osoba fizyczna/ private person	obszar miejski/ urban area	obszar wiejski/ rural area
Wartości osiągnięte w okresie od 01.07 do 31.12.2013 r./ Values obtained in the period between July 1 and December 31, 2013						
Usługa informacyjna/Information service	344	53	78	319	295	102
Usługa informacyjna i opieka/ Information and mentoring	7	218	37	188	177	48
Usługa doradcza/Consulting service	35	4	35	4	33	6
Wartości osiągnięte w okresie 2012-2013 – realizacji całego projektu/ Values obtained in the period 2012-2013 – the course of the entire project						
Usługa informacyjna/Information service	3066	396	823	2639	2340	1122
Usługa informacyjna i opieka/ Information and mentoring	33	553	425	161	416	170
Usługa doradcza/Consulting service	261	49	225	85	199	111
Razem/Total	3360	998	1473	2885	2955	1403

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ARiMR, stan na dzień 31.12.2015 r.

Source: own study based on data from reports of the Local Consulting Point in Malopolskie

Podsumowanie

W dążeniu do zwiększania konkurencyjności przedsiębiorczości na obszarach wiejskich z jednej strony niezbędny jest dostęp do fachowej wiedzy, z drugiej chęć samych rolników do korzystania z usług doradczych. Wyniki realizacji działania „Korzystanie z usług doradczych przez rolników i posiadaczy lasów” wskazują na duże zainteresowanie beneficjentów – łącznie w pięciu latach naboru liczba złożonych wniosków wyniosła 63 899. Zainteresowanie beneficjentów wrosło z roku na rok.

Realizacja projektu przez objęty badaniami LPK dotyczącymi zapewnienia usług z zakresu rozwoju firmy dla przedsiębiorców oraz osób zamierzających rozpocząć działalność gospodarczą pozwoliła skorzystać z usług informacyjno-doradczych 4358 beneficjentom z województwa małopolskiego. Pomimo że LPK zlokalizowany był w Krakowie, wśród zgłoszonych przez beneficjentów przedsięwzięć do projektu znalazły się również te zlokalizowane na wsi. Liczba przedsięwzięć zlokalizowana na obszarach wiejskich pozwala przypuszczać, że projekt przyczynił się do rozwoju przedsiębiorczości na tych terenach.

Literatura

- Gródek-Szostak Zofia. 2013. Zarządzanie innowacjami – wyzwanie współczesnych przedsiębiorstw. [W] *Współczesne uwarunkowania rozwoju przedsiębiorstw*, red. T. Małkus, M. Sołtysik, 69-72. Kraków: UEK.
- Parzonko Anna J. 2010. „Znaczenie doradztwa rolniczego w przemianach społecznych na obszarach wiejskich”. *Roczniki Naukowe SERiA XII (2)*: 262-267.
- Pawlak Joanna. 1999. „Rolnictwo a informacja”. *Inżynieria Rolnicza 1 (7)*: 39-46.
- Pawlewicz Adam, Piotr Szamrowski. 2012. „Rola grup producenckich w rolnictwie ekologicznym w opinii właścicieli gospodarstw ekologicznych”. *Roczniki Naukowe. SERiA XIV (5)*: 160-163.
- Rak Anna M. 2006. *Przedsiębiorczość w rozwoju obszarów wiejskich*. Siedlce: Wydawnictwo Akademii Podlaskiej w Siedlcach.
- Sikora Jakub. 2014. *Modelling production space in the producer groups and comparative individual farms*. Kraków: Polish Society of Agricultural Engineering.
- Szeląg-Sikora Anna. 2013. *Technical modernization of agricultural farms aided with European Union funds as a precondition for development of producer groups*. Kraków: Polskie Towarzystwo Inżynierii Rolniczej.
- Szeląg-Sikora Anna, Michał Cupiał. 2008. „Liczba źródeł informacji rolniczej a poziom wyposażenia gospodarstw rolnych w techniczne środki produkcji”. *Inżynieria Rolnicza 6 (104)*: 187-194.
www.arimr.gov.pl.

Summary

The paper presents the role of consulting and information services in relation to the development of agribusiness. In the era of free market economy, without the support of business development there is no way to pursue the objectives of the Common Agricultural Policy, which speaks about diversification of sources of income for farm families by creating non-agricultural jobs and innovativeness of their agricultural production. An example of the support mechanisms promoting access to consulting services for rural dwellers are the activities that finance the costs incurred in this respect for the beneficiaries. One of such activities was the use of consulting services by farmers and forest owners, implemented under the RDP 2007-2013. Results demonstrated great interest of the beneficiaries; within five years of recruitment, the number of applications (NOA) was 63 899. As a result, after verification 71.78% of applications (i.e. 45 864) received financing. The projects in the area of provision of free consulting and information services are taken up also by institutions promoting the development of Polish business, the so called consulting points. The paper presents the partial results of the project dedicated to providing services for the development of entrepreneurship by the selected Local Consulting Point in Małopolskie Voivodship. Implementation of the project allowed 4358 beneficiaries from Małopolskie to use the consulting and information services. 32% of these enterprises were based in rural areas.

Adres do korespondencji
dr hab. inż. Anna Szeląg-Sikora
Uniwersytet Rolniczy w Krakowie

Wydział Inżynierii Produkcji i Energetyki, Instytut Inżynierii Rolniczej i Informatyki
ul. Balicka 116 B, 30-149 Kraków, tel. (12) 662 46 18
e-mail: anna.szelag-sikora@ur.krakow.pl